บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประเทศต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของโลกต่างยอมรับเอาเทคโนโลยีเข้าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน และเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปว่าอินเตอร์เนทเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากอินเตอร์เนทได้ขยายการใช้เครือข่ายแบบไม่จำกัดแวดวงเฉพาะด้าน มีการนำเครือข่ายประเภทนี้เข้าสู่ประตูการค้าและการพาณิชย์ เนื่องจากเป็นบริการโทรคมนาคมที่มีลักษณะเป็นการสื่อสารที่รวดเร็ว ก่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันทางธุรกิจ

บริษัทที่ปรึกษาด้านอินเตอร์เนท NUA Ltd. คาดการณ์ถึงอัตราการใช้อินเตอร์เนททั่วโลกเอาไว้ก่อนหน้านี้ว่าในปลายเดือนเมษายน พ.ศ.2541 จะมีผู้ใช้อินเตอร์เนทประมาณ 120 ล้านคนทั่วโลก ส่วนใหญ่ผู้ใช้อินเตอร์เนทจะกระจุกตัวอยู่ในประเทศแถบอเมริกาและยุโรป ดังนี้

สหรัฐอเมริกาและแคนาดา	70	ล้านคน
ยุโรป	23	ล้านคน
เอเชียและแปซิฟิก	17.25	ล้านคน
อเมริกาใต้	7	ล้านคน
แอฟริกา	1	ล้านคน
ตะวันออกกลาง	0.75	ล้านคน

ภายในทวีปแอฟริกา ผู้ใช้อินเตอร์เนทมากกว่า 700,000 คน กระจุกตัวอยู่ภายในประเทศแอฟริกาใต้เพียงประเทศเดียว ในทวีปแถบเอเชียและแปซิฟิก ประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียวมีผู้ใช้อินเตอร์เนทถึงเกือบ 9 ล้านคน ในขณะที่ประเทศจีนมีเพียง 0.5 ล้านคนเท่านั้น ในทวีปยุโรป ประเทศอังกฤษและเยอรมันมีผู้ใช้อินเตอร์เนท 6 ล้านคน ประเทศสวีเดน 2 ล้านคน ประเทศฮอลแลนด์ 1.5 ล้านคน ส่วนในประเทศนอรเวย์ และฟินแลนด์ มีประมาณประเทศละ 1 ล้านคน ส่วนตลาดอินเตอร์เนทในประเทศฝรั่งเศสก็เริ่มโตอย่างรวดเร็วขึ้นมาก ปัจจุบันมีผู้ใช้อินเตอร์เนทประมาณ 1.3 ล้านคน

จากสถิติดังกล่าวข้างต้น โดยมากเป็นสถิติของการใช้อินเตอร์เนทในธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันอัตราการใช้คอมพิวเตอร์ในบ้านเรือนก็ถีบตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว NUA Ltd. คาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ.2001 หรือ พ.ศ.2544 จะมีผู้ใช้อินเตอร์เนทประมาณ 200 ล้านคนทั่วโลก ในจำนวนนี้ 40 ล้านคนจะเป็นผู้ใช้อินเตอร์เนทในครัวเรือนของประเทศสหรัฐอเมริกา ในบางประเทศรัฐบาลพยายามส่งเสริมให้มีการใช้อินเตอร์เนทมากขึ้น เช่น ประธานาธิบดีคลินตันของสหรัฐฯ และนายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ ของอังกฤษต่างประกาศนโยบายอย่างชัดเจนว่าจะให้โรงเรียนทุกแห่งในประเทศมีอินเตอร์เนท โดยเฉพาะประเทศอังกฤษมีนโยบายอย่างชัดเจนว่าจะให้เด็กๆ ทุกคนมีที่อยู่อีเมล์เป็นของตัวเอง จะเห็นได้ว่าสื่ออิเล็คทรอนิคส์ตัวใหม่นี้มีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก[1]

ด้วยศักยภาพของเครือข่ายอินเตอร์เนททำให้บรรดาบริษัท ห้างร้าน ตลอดจนกิจการพาณิชย์ประเภทต่างๆ นำเอาประสิทธิภาพของเครือข่ายนี้มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจด้านการค้าและการพาณิชย์ของตนจนเกิดเป็นการค้าบนเครือข่ายอินเตอร์เนทที่รู้จักกันทั่วไปว่า "พาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ (Electronic Commerce)" ซึ่งรูปแบบเบื้องต้นของการค้าประเภทนี้ หมายถึง การสั่งซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางระบบอินเตอร์เนท มีการทำสัญญาซื้อขายกันบนเครือข่าย (Online Contract) ก่อให้เกิดวิธีการประกอบธุรกิจแนวใหม่ อยู่บนพื้นฐานกฎหมายของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายไร้พรมแดน เปลี่ยนแปลงนิติสัมพันธ์จากเดิมที่เคยทำบนกระดาษ (Documentation) ไปสู่การใช้สื่อข้อมูลทางอิเล็คทรอนิคส์ (Digitalization) บนหน้าจอคอมพิวเตอร์

จากตัวเลขของบริษัท Forrester Research ได้ทำการสำรวจและคาดคะเนการทำพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ทั่วโลกไว้ว่า การซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเตอร์เนทในปี ค.ศ.2001 จะมีปริมาณสูงสุดถึง 970 พันล้านเหรียญสหรัฐ ปี ค.ศ.2002 มีปริมาณ 2,000 พันล้านเหรียญสหรัฐ และปี ค.ศ.2003 จะมีปริมาณสูงถึง 3,200 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นยอดปริมาณการค้าขายของโลกที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก[2]

---

[1] จิตราภรณ์ วนัสพงศ์ , "อินเตอร์เนท : เทคโนโลยีใหม่ทำร้ายเด็ก?", บทบัณฑิตย์ , เล่มที่ 55 ตอน 1 (มีนาคม 2542) : หน้า 56-57.

[2] ยืน ภู่วรวรรณ สมชาย นำประเสริฐชัย, E-Business ธุรกิจยุคสารสนเทศ , (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น,2543) , หน้า 23.

เมื่อเกิดการค้าทางอิเล็คทรอนิคส์และนำเอาอินเตอร์เนทมาใช้กับการดำเนินธุรกิจอย่างจริงจังแล้ว วิธีการชำระเงินเพื่อการดำเนินธุรกรรมดังกล่าวย่อมเปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนารูปแบบการชำระเงินบนเครือข่ายแห่งนี้มาเป็นรูปแบบของการชำระเงินบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งรูปแบบของการชำระเงินที่สำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดความสะดวกแก่การค้าบนอินเตอร์เนท ก็คือการชำระด้วยบัตรเครดิตโดยการนำข้อมูลต่างๆ อันได้แก่ หมายเลขบัตรเครดิต ชื่อเจ้าของบัตร และวันหมดอายุของบัตร เป็นต้น ส่งผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ของลูกค้าไปยังคอมพิวเตอร์ของร้านค้าโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้มีการตัดชำระเงินค่าสินค้าและบริการทางสื่ออิเล็คทรอนิคส์ ซึ่งการชำระเงินด้วยวิธีนี้แม้จะอำนวยความสะดวกและจูงใจลูกค้าให้มาใช้บริการ แต่ปัจจุบันยังขาดมาตรการควบคุมและป้องกันจากผู้ต้องการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยการกระทำทุจริตในรูปแบบต่างๆ เช่น การขโมยข้อมูลและหมายเลขบัตรเครดิตทางคอมพิวเตอร์ การทำธุรกรรมบนอินเตอร์เนทโดยเจตนาหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่น การนำหมายเลขบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้สั่งซื้อสินค้าหรือบริการทางอินเตอร์เนทโดยทุจริต เป็นต้น

จากการอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวความคิดทางด้านนโยบายเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ในการสัมมนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 93 ซึ่งจัดโดยสถาบัน United Nation Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (UNAEEI) ได้กำหนดให้การทุจริตต่อบัตรเครดิตเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง[3] ซึ่งกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจได้จัดทำสถิติคดีอาญาเกี่ยวกับบัตรเครดิตไว้ดังนี้

<u>ประจำปีงบประมาณ 2541 ระหว่างเดือนตุลาคม 2540 – กันยายน 2541</u>

ประเภทคดี กก.2 บก.สศก.	ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและบัตรเครดิต
มีคดีเกิดขึ้น	79 คดี
มีผู้ต้องหา	51 คน
มูลค่าความเสียหาย	18,078,030.21 บาท

<u>ประจำปีงบประมาณ 2542 ระหว่างเดือนตุลาคม 2541 – กันยายน 2542</u>

ประเภทคดี กก.2 บก.สศก. ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและบัตรเครดิต

---

[3] ต่อศักดิ์ บูรณะเรืองโรจน์ "การอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดทางด้านนโยบายเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม" (วารสารอัยการ สิงหาคม 2536), หน้า 56.

มีคดีเกิดขึ้น	58 คดี
มีผู้ต้องหา	56 คน
มูลค่าความเสียหาย	13,236,783.42 บาท

<u>ประจำปีงบประมาณ 2543 ระหว่างเดือนตุลาคม 2542 – กันยายน 2543</u>

ประเภทคดี กก.2 บก.สศก.	ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและบัตรเครดิต
มีคดีเกิดขึ้น	23 คดี
มีผู้ต้องหา	18 คน
มูลค่าความเสียหาย	123,922,473.76 บาท

สถิติคดีดังกล่าวที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าการทุจริตต่อบัตรเครดิตมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก และเกิดรูปแบบใหม่ของการทุจริตดังที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน ได้แก่ การที่ตัวแทนผู้หาสมาชิกบัตรซึ่งมิใช่พนักงานของธนาคารหรือบริษัทผู้ออกบัตรแต่ได้รับค่าคอมมิชชั่นจากธนาคารผู้ออกบัตรจากจำนวนยอดสมาชิกที่หามาได้ กระทำการทุจริตโดยหลังจากที่ผู้ออกบัตรได้ออกบัตรให้แล้ว ตัวแทนดังกล่าวจะย้อนรอยไปเอาบัตรจากผู้ถือบัตร โดยอ้างข้อความอันเป็นเท็จ เช่น แจ้งว่าธนาคารมีบริการส่งเสริมการจัดหาลูกค้าโดยการให้รางวัล จึงขอรับบัตรไปทำเรื่องขอรับรางวัล หรืออ้างว่ามีข้อผิดพลาดในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งจึงต้องขอรับบัตรไปแก้ไข จากนั้นบุคคลดังกล่าวจะนำบัตรไปกระทำการทุจริต ยังผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถือบัตรและผู้ออกบัตร นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการแอบอ้างใช้บัตรเครดิตปลอม หรืออ้างหมายเลขบัตรเครดิตของผู้อื่นสั่งซื้อสินค้าทางอินเตอร์เนท โดยให้ร้านค้าเรียกเก็บราคาสินค้าจากเจ้าของบัตรเครดิตที่ถูกแอบอ้าง ซึ่งเมื่อร้านค้าตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วพบว่าหมายเลขบัตรถูกต้อง และไม่ได้ถูกอายัด หากขออนุมัติวงเงินผ่านทางเครื่องอนุมัติวงเงินอัตโนมัติ ร้านค้าจะไม่รู้ว่าผู้ที่กำลังใช้บัตรหรือหมายเลขบัตรเครดิตนั้นมิใช่เจ้าของบัตรที่แท้จริง

ปัญหาการทุจริตต่อบัตรเครดิตก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากต่อเจ้าของบัตรที่แท้จริง ทั้งยังส่งผลให้ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ขาดความมั่นใจในการทำธุรกรรมประเภทนี้ อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงทำการศึกษาถึงปัญหาการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท โดยจะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงลักษณะของการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ วิธีการใช้บัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท รูปแบบการกระทำทุจริตเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่น หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงการศึกษามาตรการ

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ป้องกันการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทของต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมจะนำมาใช้ในการป้องกันการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทในประเทศไทย เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามผู้ทุจริตโดยอาศัยข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่น รวมถึงการใช้คอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็คทรอนิคส์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

สมมติฐาน

ปัจจุบันการทำธุรกรรมต่าง ๆ บนอินเตอร์เนทอันเป็นส่วนหนึ่งของการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบธุรกิจสมัยใหม่ รูปแบบการชำระเงินที่สำคัญประการหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายกับการทำธุรกรรมประเภทนี้ คือ การใช้บัตรเครดิตโดยวิธีแจ้งข้อมูลและหมายเลขบัตรเครดิตลงบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการส่งผ่านไปยังระบบคอมพิวเตอร์ของร้านค้า เพื่อการตัดชำระเงินค่าสินค้าและบริการ ด้วยรูปแบบของการชำระเงินโดยวิธีแจ้งข้อมูลของบัตรเครดิตนี้ ก่อให้เกิดช่องว่างในการกระทำทุจริตต่อบัตรเครดิตเป็นอย่างมาก โดยผู้ทุจริตจะกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่นและนำข้อมูลบัตรเครดิตนั้นไปใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในการสั่งซื้อสินค้าและบริการบนเครือข่ายอินเตอร์เนท ซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมิได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามที่ครอบคลุมไปถึง ดังนั้น จึงสมควรมีการพิจารณาแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพิจารณาหามาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะที่จะนำมาใช้ในการป้องกันการใช้บัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการของการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์บนเครือข่ายอินเตอร์เนท
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท
3. เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่ผู้ทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทอาศัยเป็นช่องว่างในการกระทำความผิด
4. เพื่อให้ทราบถึงแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อบัตรเครดิต โดยอาศัยข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่นรวมถึงคอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็คทรอนิคส์เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด

2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท
3. เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่ผู้ทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทอาศัยเป็นช่องว่างในการกระทำความผิด
4. เพื่อให้ทราบถึงแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อบัตรเครดิต โดยอาศัยข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่นรวมถึงคอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็คทรอนิคส์เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด
5. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในการที่จะนำมาใช้บังคับกับการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาถึงการกระทำทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท โดยการใช้หมายเลขบัตรเครดิตของผู้อื่น และระบบคอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็คทรอนิคส์เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด อันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อระบบธุรกิจ ระบบการเงิน รวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยที่กฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้บังคับได้ครอบคลุมถึงความผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว ทั้งนี้จะได้ศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อบัตรเครดิตในการทำธุรกรรมบนอินเตอร์เนท รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นเจ้าของบัตรเครดิตที่แท้จริง การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็คทรอนิคส์โดยทุจริต รวมถึงศึกษาแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดหามาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนทในประเทศไทยต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบค้นคว้าเอกสาร โดยมีการค้นคว้าจากตำรากฎหมาย บทความ วารสาร เอกสารทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูล

จากเว็บไซต์ต่างๆ บนอินเตอร์เนท อันเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งในเรื่องบัตรเครดิตและการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบและวิธีการของการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์บนเครือข่ายอินเตอร์เนท
2. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากการกระทำทุจริตต่อบัตรเครดิตบนอินเตอร์เนททั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดกับเรื่องบัตรเครดิตและการพาณิชย์อิเล็คทรอนิคส์ในปัจจุบัน
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการหามาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำทุจริตในการใช้บัตรเครดิตบนอินเตอร์เนท.